

واکاوی مراقبت های شهری با رویکرد پدافند غیر عامل در ایران و جهان

جلال الدین لطفی عیدویه^{۱*}، محمد علی خانی زاده^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی صنایع، دانشگاه آزاد اسلامی شیراز، شیراز، ایران. urban2000planing@gmail.com

۲- کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری، دانشگاه بین المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران.

چکیده

امروزه دولتمردان و متصدیان اداره کشورها به این نتیجه رسیده اند که صرفا با ایجاد نهادهای خاص دولتی یا وابسته به دولت نمی توان به مقابله با بلایای طبیعی و انسان ساخت پرداخت. از این رو تاکید ویژه ای بر بسیج مردمی برای مقابله با این تهدیدات دارند. پدافند غیرعامل برنامه بکارگیری این پتانسیل می باشد در این راستا پژوهش حاضر به بررسی تجربیات ایران و دیگر کشورها برای رسیدن به معیارهای اصولی و کاربردی پرداخته است. روش مورد استفاده از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش توصیفی است، گردآوری داده ها به روش کتابخانه ای-اسنادی و با بررسی تجربیات کشورهای مختلف در این زمینه صورت پذیرفته است. نتایج حاکی از آن است در کنار مشترک بودن برخی اصول برخی دیگر نیز بومی و مختص آن کشور می باشد و این نکته نباید در بکارگیری این اصول در ایران فراموش شود و نمی توان نسخه واحدی برای تمام نقاط ایران در نظر گرفت بلکه باید اصول بومی متناسب با ویژگی های همان منطقه تدوین گردد.

واژه های کلیدی: واکاوی، مراقبت های شهری، پدافند غیر عامل، کشور ایران.

۱- مقدمه و بیان مساله

دفاع غیر عامل در واقع مجموعه تمهیدات، اقدامات طرح هایی است که با استفاده از ابزار، شرایط و حتی المقدور بدون نیاز به نیروی انسانی به صورت خود اتکا صورت گیرد، چنین اقداماتی از یک سو، توان دفاعی مجموعه را در زمان بحران افزایش داده و، از سوی دیگر، پیامدهای بحران را کاهش و امکان بازسازی مناطق آسیب دیده را با کمترین هزینه فراهم می سازد. درحقیقت طرح های پدافند غیرعامل قبل از انجام مراحل تهاجم و در زمان صلح تهیه و اجرا می گردند با توجه به فرصتی که در زمان صلح جهت تهیه چنین طرحهایی فراهم میگردد ضروری است این قبیل تمهیدات در متن طراحی ها لحاظ گردد. به کارگیری تمهیدات و ملاحظات پدافند غیرعامل علاوه بر کاهش شدید هزینه ها، کارایی دفاعی طرح ها، اهداف و پروژه ها در زمان تهاجم دشمن بسیار افزایش خواهد داد. از آن جایی که در بسیاری از موارد استقرار نامناسب مراکز شهری بر حسب قرم، شعاع عملکرد، حساسیت، سازگاری، نظام ارتباطات، نفوذپذیری و غیره، خسارات و تلفات را مضاعف نموده و ضربات سنگینی بر پیکره ی جامعه مورد تهاجم وارد آورده است. در واقع از کار افتادن مراکز شهری و تأسیسات مهم و حیاتی به عنوان قلب هر نظام منجر به بر هم خوردن تعادل سیستمهای شهری و بروز دشواری های مختلف در حیات جوامع انسانی میگردد و کنترل و تدوام شرایط را به دلیل از کار افتادن مراکز مهم تصمیم گیری و نابودی الزامات حیاتی - اساسی جامعه ی ساکن در فضا، با چالشی جدی مواجه می سازد؛ چنین وجهی خود منجر به تکوین بحرانهای مختلف در جامعه ی مورد تهاجم می شود و بازگرداندن تعادل به مجموعه را با هزینه های سنگین مواجه می سازد [۱]

در کشور ما ایران، با توجه به موقعیت ویژه در منطقه خاورمیانه و حضور مداوم تهدیدات خرجی و همچنین با توجه به بعد جغرافیایی-طبیعی و استقرار بر گسل های زلزله، پدافند غیر عامل در ابعاد مختلف نقش حیاتی به خود می گیرد؛ چنین ابعادی اتخاذ تمهیدات مختلف در حفظ و حراست از مراکز و تأسیسات مهم و حیاتی و تدارک پیش بینی های لازم را ضرورت می بخشد. با توجه به استقرار مراکز حساس و حیاتی در قلب شهرها و کانون توجه بودن مراکز شهری و اثرات آن بر سازمان فضایی شهرها، امروزه مدنظر محافل شهرسازی قرار گرفته و سرفصلی تازه پیش روی برنامه ریزان و طراحان شهری قرار گرفته است

[۲]